herpy

GRODOR

Ebenau's Golden Frog

Mantella ebenaui

Mantella ebenaui är en liten, dagaktiv groda från norra Madagaskar. Den är ljusbrun till kopparfärgad på ryggen, ofta med ett ljust X-mönster, och svart på sidorna, och den blir 20-26 mm. Arten har en av de största utbredningarna i släktet, tål värme bra och lägger äggen på land nära vatten. Det finns bara lite kunskap om skötseln av just denna art.

Familj: Mantellidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**20-26 mm** nos-kloaklängd
Livslängd	**4-8 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Torrskog och regnskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 30 × 30 cm** L × B × H för 4 vuxna djur
Temperatur, dag	**22-26 °C**
Temperatur, natt	**18-21 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vatten	**Vattenskål** djup 1-2 cm
UVB	**Valfritt** Fergusonzon 1
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**I grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodyngel i vatten**
Äggläggning	**På marken**
Ägg per läggning	**25-30**
Larvtid	**56-70 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Alger/växter och färdigfoder**
Yngelvård	**Ingen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Mantella ebenaui är en liten till medelstor groda i släktet *Mantella* och blir omkring 20-26 mm från nos till kloak. Ryggen är ljusbrun, gulbrun eller kopparfärgad, ofta med ett ljusare X-format mönster. Sidorna är oftast svarta, och benen är grå, ofta svagt marmorerade i mörkbrunt. Vissa populationer avviker i färgen, och deras taxonomiska status är ännu inte klarlagd.

Till och med 2006 fördes arten som *Mantella betsileo*, och djur i handeln säljs fortfarande ofta under det namnet. Den egentliga *M. betsileo* var då obeskriven och kallades i litteraturen "Mantella sp. 1". Den ursprungliga beskrivningen av *M. betsileo* kommer från Betsileoregionen, där denna art inte förekommer, och därför togs namnet *M. ebenaui* upp igen. De två arterna liknar varandra så mycket att de inte kan skiljas åt på utseendet enbart. Honorna är större och rundare än hanarna, som kvittrar.

Som hos hela släktet sitter det giftiga alkaloider i huden som varning mot rovdjur. Grodorna bildar dem inte själva, utan tar upp byggstenarna från de leddjur de äter i naturen, och giftet försvinner när djuren får odlade foderdjur. Giftet är inte farligt för människor, men huden är känslig, så djuren bör röras så lite som möjligt. Livslängd, vikt och könsmognad är inte dokumenterade för arten själv; livslängden i rutan är lånad från andra arter i släktet.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

Utbredning och livsmiljö

Mantella ebenaui förekommer bara på Madagaskar och har en av de största utbredningarna i släktet. Den lever i låglandet och längs kusterna i den norra delen av ön och dessutom på öarna Nosy Be och Nosy Boraha (Sainte-Marie). Arten är anpassningsbar, och till skillnad från de flesta arter i släktet är den inte bunden till få, små livsmiljöer.

Arten räknas som ej hotad (LC) på IUCN:s rödlista. Hela släktet står på CITES lista II. Vildfångade djur ses ofta i handeln, medan uppfödda djur bara förekommer sporadiskt.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

> **Naturlig utbredning:** Madagaskar.

LIVSMILJÖ

Mantella ebenaui lever i låglandets regnskog och i torrskog, men är också vanlig i störd skog, plantager och öppen mark. Den förekommer överallt från orörd regnskog till leriga diken vid betesmarker. På skogsbotten håller den sig i lövlagret och under gömslen.

Klimatet i utbredningsområdet är varmt med en tydlig regntid och en svalare, torrare period. Släktets arter är mest aktiva under den blötaste tiden, från december till februari, då hanarna kvittrar för att försvara revir och honorna äter myror, kvalster och andra små leddjur. Under den torra tiden är djuren mindre synliga och lever gömda i lövlagret.

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Mantella ebenaui*, och arten har fått lite uppmärksamhet i hobbyn. Råden här bygger på artens livsmiljö och på erfarenheter från nära släktingar, särskilt *Mantella betsileo*, *Mantella viridis* och *Mantella baroni*. Värdena är därför lånade från släktet, där inget annat anges.

Minimimåttet för en liten grupp på fyra vuxna djur är 60 × 30 × 30 cm (längd × bredd × höjd). Arten lever på marken, så golvytan betyder mest. Botten byggs med ett dräneringslager och ett lager fuktig jord eller långfibrig sphagnum täckt av löv och mossa. Ge minst lika många gömslen som djur, t.ex. välvda bitar av korkbark, rötter och löv, så att djuren kan komma ur sikte för varandra. Hanarna är revirhävdande, så det ska finnas tillräckligt med utrymme och gömslen för att varje hane ska kunna ha sitt eget område.

Locket ska vara tätt, för djuren tar sig ut genom alla springor, men en del ska vara nät, så att luften inte står stilla. Använd inte trädgårdsjord med gödning, och skölj växter noga från bekämpningsmedel. Är målet avel, håll inredningen enkel, så att äggen är lätta att hitta. Arten bör inte delas med andra arter.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

Eftersom arten lever i låglandet tål den värme bättre än många andra i släktet. Använd 22-26 °C på dagen och 18-21 °C på natten; värdena är lånade från släktet och anpassade till artens låglandsklimat. Dagstemperaturer över 27-28 °C under längre tid är en risk, för värmestress dödar snabbt hos släktets arter. Håll terrariet borta från sol och element, använd en ljuskälla som inte värmer och mät temperaturen i djurens höjd.

För avel används i släktet en sval och torr period som efterliknar den torra tiden och som följs av mer värme, mer duschning och gott om foder. Om det fungerar för just denna art är inte dokumenterat. En fast vintervila är inte dokumenterad.

Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Håll luftfuktigheten på 70-100 %. Hög luftfuktighet får djuren att visa sig mer. Duscha med regnvatten, osmosvatten eller avklorerat kranvatten varje dag under den aktiva perioden, så att botten och lövlagret är fuktiga men aldrig vattenfyllda. Under en sval, torr period som används för avel duschas det mer sällan, och terrariet får torka upp mer. Stillastående luft och ständigt blöta ytor ger bakterier och svamp, och för torr luft torkar ut huden.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Ställ en låg vattenskål i terrariet och håll den alltid fylld. Djupet är 1-2 cm, så att djuren lätt kan ta sig upp och ner. Använd regnvatten, osmosvatten eller avklorerat kranvatten och byt vattnet regelbundet. Groddjur tar upp ämnen genom huden, så undvik tvål, rengöringsmedel och klor.

LJUS OCH UVB

Ljuset ska passa växterna men får inte värma terrariet. Ge 10-12 timmars dag och mörker på natten. Det finns ingen dokumentation för att arten behöver UVB. Arten är dagaktiv, så en svag UVB-lampa (Ferguson-zon 1) är valfri om det finns skugga och gömslen.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Arten är mikrofag och äter små leddjur. Huvudfodret är bananflugor, hoppstjärtar, små gråsuggor och nykläckta syrsor. Variera fodret med bladlöss, kackerlacksungar, termiter och små vaxmottlarver, så att det inte uppstår brister. Ungar får hoppstjärtar och de minsta bananflugorna.

Mata varannan till var tredje dag, och ge så mycket att djuren har ätit upp efter ett par timmar. Under svala perioder kan man mata mer sällan och mindre. Pudra fodret med vitamin- och mineralpulver med några utfodringars mellanrum och vid varje utfodring till ungar. Mata på flera ställen i terrariet, så att svaga djur inte hålls borta från maten.

BETEENDE OCH HANTERING

Arten är skygg i fångenskap och gömmer sig mycket, men kommer mer fram vid hög luftfuktighet och lagom värme. Hanarna är revirhävdande och försvarar platser där de kvittrar, medan honorna är mer tillbakadragna. Utanför fortplantningstiden håller sig djuren i grupper utan större konflikter. Ge många gömslen och synskydd, så att de svagare djuren kan komma undan.

Grodorna bör hanteras så lite som möjligt, eftersom huden är känslig och giftet kan irritera slemhinnor. Måste ett djur flyttas, fånga det med en plastlåda och tvätta händerna efteråt.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Honorna är större och rundare i kroppen än hanarna, som är slankare och kvittrar. Honor kvittrar inte, så en groda som kvittrar är en hane. Åldern vid könsmognad är inte dokumenterad. För avel rekommenderas i släktet en grupp med fler hanar än honor, men par och trior kan också fungera.

PARNING

Avel i fångenskap är sällsynt för arten, och det finns ingen dokumenterad säker metod. I släktet utlöses fortplantningstiden av att en sval och torr period avlöses av värme, daglig duschning och gott om varierat foder. Hanarna börjar kvittra, och honorna blir runda av ägg. Anläggningen hålls enkel, så att äggen är lätta att hitta. Det är vanligt att honor lägger ägg som inte blir befruktade.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Äggen läggs på land i fuktiga fördjupningar nära vatten, t.ex. under korkbark, löv eller en vattenskål. Antalet ägg per läggning är inte dokumenterat för arten själv; siffran i rutan är lånad från *Mantella betsileo*, och släktets kullar spänner från några dussin till över hundra. Det förekommer ingen yngelvård. Befruktade ägg blir tydligt delade i mitten efter några dagar, medan obefruktade blir missfärgade och sneda.

Äggen grävs försiktigt upp med en plastsked och läggs i en tät, fuktig behållare med högst 5 mm vatten i botten. Allteftersom grodynglen bryter ut höjs vattennivån gradvis. I naturen sköljs de kläckta grodynglen av regn ut i närliggande vattensamlingar. Grodynglen äter fiskflingor, algtabletter, räkpellets, spirulina, vattenloppor och röda mygglarver. Mata

dagligen och ta bort rester med en slang nästa dag. Vattentemperaturen är omkring 20 °C.

METAMORFOS

Kläcktiden är inte dokumenterad för arten själv; i släktet bryter grodynglen ut ur äggmassan inom omkring en vecka. Larvtiden är inte heller dokumenterad för arten; siffran i rutan är lånad från släktet, där de första grodynglen förvandlas efter ungefär två månader vid omkring 20 °C, och resten följer under de närmaste 4-6 veckorna. När frambenen kommer fram flyttas grodynglet till en behållare med mycket lågt vatten och javamossa, så att det inte drunknar. När svansen nästan är upptagen flyttas den lilla grodan till ett enkelt terrarium med fuktigt papper eller sphagnum.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Nyförvandlade ungar är under 13 mm och har god aptit. Ge dem hoppstjärtar, de minsta bananflugorna och nykläckta syrsor, och pudra fodret vid varje utfodring. Håll luftfuktigheten hög och terrariet enkelt. Ungarna är mattare i färgerna än de vuxna och får den slutliga teckningen under det följande året. Tillväxt och ålder vid könsmognad är inte dokumenterade för arten.

Hälsa och vanliga misstag

Uppfödda djur är sällan sjuka, och problemen beror oftast på fel i skötseln. Vildfångade djur är mer utsatta:

- Värmestress: för hög temperatur under längre tid kan snabbt vara dödlig. Håll terrariet svalt och ventilerat.
- Uttorkning: för torr luft eller för få gömslen får huden att torka ut, och djuren magrar.
- Dålig hygien: smutsig botten och smutsigt vatten ger bakterier och svamp i huden.
- Ensidigt foder: ger brister och fetma. Variera fodret och använd vitamin- och mineralpulver.
- Vildfångade djur kommer ofta avmagrade och med parasiter och bör i karantän i flera veckor innan de flyttas till det slutliga terrariet.

Vid avmagring, slöhet, lös avföring eller sår på huden bör man kontakta en veterinär med kunskap om groddjur.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.